

TIEDOTUSLEHTI II / 2005

YHYS-TIEDOTUSLEHTI 2/2005

Sisällys:

PÄÄTOIMITTAJIEN PALSTA	1
YHTEISKUNTATIEETEELLINEN YMPÄRISTÖTUTKIMUS TURUN YLIOPISTON SOSIOLOGIAN LAITOKSELLA	1
KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ TUTKIJAKOULUJEN YHTEISTYÖLLÄ	3
YMPÄRISTÖTORI 2020 - YMPÄRISTÖALAN LAADULLISET JA MÄÄRÄLLISET KOULUTUSTARPEET NYT JA TULEVAISUUDESSA.....	4

PÄÄTOIMITTAJIEN PALSTA

Hyvät lukijat,

Kiireisen syksyn takia saatte tiedotuslehden silmäiltäväksenne poikkeuksellisesti joulukuussa. Lehti sisältää Turun yliopiston ympäristösosiologian esittelyn, Jyväskylässä syyskuun alussa pidetyn tutkijakoulutuskurssin raportin sekä Ympäristötori 2020 – hankkeen esittelyn.

Torunissa, Puolassa järjestettiin syyskuussa Euroopan sosiologien kongressi. Ympäristö ja yhteiskunta -työryhmä oli kongressin suurimpia, se keräsi yli viisikymmentä paperin esittäjää. Torunissa ympäristö-ryhmä asetti yhdeksi tavoitteekseen kansallisten ympäristösosiologien / yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen verkostojen liittämisen osaksi Euroopan sosiologien yhteiskunta ja ympäristö -ryhmää. Kyseessä olisi laaja eurooppalainen yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen verkosto. Näin olisi mahdollista välittää keskitetysti tietoa ajankohtaisista asioista ja tulevista kongresseista. Asiasta olemme keskustelleet YHYS:n vuosikokouksessa Turussa.

YHYS:n syyskollokvio Turussa keräsi myös ilahduttavasti väkeä. Työryhmiä oli kuusi ja paperin esittäjiäkin noin kolmisenkymmentä. Koska syyskollokvioissa ei ole mahdollista päästä seuraamaan kaikkia kiinnostavia esityksiä, aiomme tulevaisuudessa eli ensi vuoden syyskollokvion osalta koota yhteenvedon työryhmistä lehteen.

Seuraavan kerran tiedotuslehti ilmestyy ensi huhtikuussa. Toivoisimme teiltä, hyvät lukijat, raportteja ja kokemuksia kotimaisista ja kansainvälisistä ympäristöalan seminaareista ja kongresseista.

Rauhaisaa Joulua!

Marja Ylönen ja Antti Puupponen

YHTEISKUNTATIEETEELLINEN YMPÄRISTÖTUTKIMUS TURUN YLIOPISTON SOSIOLOGIAN LAITOKSELLA

Timo Peuhkuri (timpeu@utu.fi)

Ympäristösosiologialla on pitkä historia ja vahva asema Turun yliopiston sosiologian laitoksella. Ala on edelleen yksi laitoksen painopistealueista, ja lisäksi ympäristötutkimus kuuluu yliopiston painopistealueisiin.

Laitoksellamme tehtiin vesistö rakentamisen sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyviä tutkimuksia jo 60-luvulla, ja Timo Järvikosken vuonna 1979 tarkastettu väitöskirja oli ensimmäinen ympäristösosiologinen väitöskirja Suomessa. Seuraavaa väitöstä saatiin odottaa vuoteen 1995, jolloin tarkastettiin Pekka Jokisen ”Tuotannon muutokset ja ympäristöpolitiikka”. Vuonna 1998 seurasi Juha Kaskisen ”Tuhatta ja sataa Turusta Pietariin”. Mainitut kolme tohtoria ovat jo pitkään työskennelleet muualla, Timo Järvikoski Oulussa (Kasvatustieteiden tiedekunta), Pekka Jokinen Tampereella (Yhdyskuntatieteiden laitos) ja Juha Kaskinen Turun kauppar korkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa. Vuonna 2004 tarkastettiin Timo Peuhkurin väitöskirja

”Tiedon roolit ympäristökiistassa. Saaristomeren rehevöityminen ja kalankasvatus julkisen keskustelun ja päätöksenteon kohteena.”

Aktiivisimmillaan laitoksen ympäristösosiologian tutkimus ja opetus oli 1980-luvun lopulta 1990-luvun lopulle. Ympäristösosiologian nousu juonsi juurensa Ari Haavion pitämistä luentokursseista ja seminaareista. Hänen oppilaidensa muodostama ryhmä järjesti 1992–2000 vuosittain Environmental Problems – Sociological Perspectives -luentokurssin osana Turun yliopiston Finnish-Nordic Studies -kokonaisuutta. Kurssille osallistui sekä suomalaisia että kansainvälisiä opiskelijoita. Ryhmä myös toimitti 3 yhteisjulkaisua:

Pää pensaaseen – ympäristösosiologian mahdollisuuksia (toim. Annamari Konttinen). Sosiologian laitoksen tutkimuksia B 21, Turun yliopisto 1990.

Myrkyä, rahastusta, retoriikkaa. Kahdeksan sosiologista katsausta ympäristöön. (Toim. Pekka Jokinen, Ismo Kantola ja Keijo Koskinen). Sosiologian laitoksen tutkimuksia B 25, Turun yliopisto 1992.

Green Moves, Political Stalemates. Sociological Perspectives on the Environment. (Ed. by Annamari Konttinen.) Annales Universitatis Turkuensis B 215. Turun yliopisto 1996.

Laitoksen ympäristösosiologisen tutkimuksen vahvuusalueita ovat olleet:

1. ympäristösosiologian teoria
2. ympäristö-, liikenne- ja energiapolitiikka
3. YVA ja SVA eri päätöksentekotasolla
4. ympäristötietoisuus ja -liikkeet
5. biodiversiteetti ja paikallisuus sekä
6. paikalliset ympäristökonfliktit

Yhteistyökumppaneita tutkimuksessa ovat olleet mm. Saaristomeren tutkimuslaitos, Satakunnan ympäristöntutkimuskeskus, Suomen Ympäristökeskus ja SA:n Biodiversiteettitutkimusohjelman (FIBRE) koordinaatioyksikkö.

Laitoksella ei ole 1990-luvun jälkeen ollut säännöllistä ympäristösosiologian opetusta, vaan ympäristöaiheiden opiskelun mahdollisuus on ollut satunnaisten kurssien ja muualla annetun opetuksen varassa. Assistentti Annamari Konttinen piti vuonna 2004 ympäristöaiheisen proseminarin ja tutkija Timo Peuhkuri keväällä 2005 ympäristökonflikteja käsittelevän kurssin. Timo Järvikoski piti vierailijana vuonna 2003 kurssin Luonto yhteiskuntateoriassa. Lisäksi useiden Annamari Konttisen ja Timo Peuhkurin vetämien praktikumkurssien aiheena on ollut jokin ympäristöteema. Laitos osallistuu myös Turun yliopistossa järjestettävään monitieteiseen ympäristönsuojelun opetukseen, jossa ympäristösosiologian osuudesta on vastannut pääasiassa Annamari Konttinen. Vuosina 2002 ja 2003 professori Riley Dunlap piti Åbo Akademin sosiologian laitoksella Environment & Society -kurssia, johon osallistui myös meidän opiskelijoitamme.

Laitoksen ympäristötutkijat ovat järjestäneet omia seminaareja ja workshoppeja. Näistä ensimmäinen oli Pää pensaaseen -kirjan julkaisuseminaari marraskuussa 1990, ja merkittävimpiä valtakunnalliset jatkokoulutuskurssit ”Social Scientific Theories and Environmental Problems”, Turku 15.-17.1.1997 ja ”Methodological Approaches to the Environment-Society Interface”, Turku 2.-4.9.1999 nimekkäine luennoitsijoinen.

Tällä hetkellä käynnissä olevat ympäristösosiologiset tutkimushankkeet ovat:

VTL Ismo Kantola (tutkija): Väitöskirjahanke ”Energia- ja ympäristöpolitiikan muotoutuminen.” Tutkimuskohteena on energiapolitiittisen keskustelun rakenne ja dynamiikka sekä energiaa koskevan tiedon ja merkitysten muodostuminen ja käyttö asiantuntijayhteisöissä, teollisuudessa ja tuotantoelämässä sekä kulutus- ja poliittisia päätöksiä tehtäessä. Tutkimusmenetelminä joukkoviestinnän sisällönerittely, kyselyt ja asiantuntijahaastattelut.

VTL Annamari Konttinen (assistentti 31.12.2005 saakka): Väitöskirjahanke "Politics of the Environment, Politics of the Self. Activists' Perspective on the Japanese Environmental Movement". Tutkimus pohjautuu 85 japanilaisen ympäristöaktivistin elämäntapa-haastatteluun, ja siinä käsitellään ympäristöön, demokratiaan ja kansalaisuuteen liittyviä teemoja.

VTM Antti Kouvo (assistentti 31.12.2005 saakka): Väitöskirjahanke ”Luottamuksen lähteet ja tuotokset”. Tutkimus käsittelee luottamusta ja kansalaistoimintaa. Tutkimukseen sisältyy myös ympäristöasenteita koskeva osio.

Antti Kouvo toteutti vuonna 2004 yhdessä valt. yo Riina Utraisen kanssa Varsinais-Suomen alueelle suunnatun ympäristöasennetutkimuksen, joka pohjautui ympäri maailman paljon käytettyyn NEP-skaalaan (New Environmental Paradigm). Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun ko. skaalaa on sovellettu Suomessa.

VTT Timo Peuhkuri (tutkija SA:n Ympäristö ja oikeus -tutkimusohjelmassa): ”Ympäristöpolitiikan luonnontieteellisten käsitteiden tulkinta paikallisissa yhteyksissä.” Tutkimuksessa tarkastellaan sosiaalisten, taloudellisten ja ympäristönäkökohtien punnintaa, tiedon eri muotojen käyttöä ja asemaa sekä osallistumisen merkitystä ympäristöpolitiikan paikallisessa muotoilussa ja toimeenpanossa. Empiirisenä kohteena on EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin kansallinen ja paikallinen toimeenpano. Tutkimus pohjautuu haastattelu- ja asiakirja-aineistoon.

Edellisten projektien lisäksi ympäristöaiheista on tekeillä muutama pro gradu -työ, joiden ohjaamiseen professorien lisäksi osallistuvat myös laitoksen ympäristötutkijat.

KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ TUTKIJAKOULUJEN YHTEISTYÖLLÄ

Antti Puupponen (anpuuppo@yfi.jyu.fi)

Kehitysmatkatutkimuksen valtakunnallinen tutkijakoulu (DEVESTU) sekä Yhteiskunnallisen ympäristöalan valtakunnallinen tutkijakoulu (YHTYMÄ) järjestivät syyskuun alussa Jyväskylän yliopistossa yhteisen tutkijakoulutuskurssin ”Initiatives, Dialogues and Controversies in Implementing Sustainable Development”. Kurssi oli suunnattu näiden alojen jatko-opiskelijoille.

Kurssin pääpuhujiksi oli kutsuttu pakistanilainen tohtori Tariq Banuri Tukholman ympäristöinstituutin Aasian keskukselta, professori Arthur P.J. Mol Wageningenin yliopistosta Hollannista sekä dosentti Anja Nygren Helsingin yliopistosta. Puheenvuoroissa käsiteltiin kestävä kehityksen toteutumisen problematiikkaa monista eri näkökulmista. Tutkimustyössä käytettävien menetelmien osalta olivat esille erityisesti osallistavat menetelmät.

”Ilksemme tällainen kahden tutkijakoulun yhteistyö onnistui mainiosti. Saimme siitä erityistä kiitosta myös kansainvälisiltä luennoitsijoilta.” toteaa yhteiskuntapolitiikan professori Marja Järvelä, joka on jäsenenä molempien tutkijakoulujen johtokunnissa.

YMPÄRISTÖTORI 2020 - YMPÄRISTÖALAN LAADULLISET JA MÄÄRÄLLISET KOULUTUSTARPEET NYT JA TULEVAISUUDESSA

Johanna Kohl (johanna.kohl@tukkk.fi)

Turun kauppakorkeakoulun Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa käynnissä olevassa Ympäristötori 2020 -hankkeessa arvioidaan ympäristöalan koulutuksen ja kasvatuksen laadullisia ja määrällisiä lähitulevaisuuden haasteita sekä luodaan kriteereitä ja indikaattoreita ympäristöalan koulutuksen arvioimiseksi ja kehittämiseksi. Hanke on ESR-rahoitteinen ja se rahoitetaan Opetusministeriön koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa tukevat toimet, tavoite 3- ohjelmasta.

Hankkeen tavoitteena on:

- kartoittaa ympäristökoulutuksen nykytila Suomessa
- evaluoida ympäristökoulutuksen määrälliset ja laadulliset tarpeet nyt ja tulevaisuudessa
- rakentaa skenaarioita tulevaisuuden ympäristökoulutuksesta ja sen välineistä vuoteen 2020

Tavoitteen saavuttamiseksi tutkitaan mm. seuraavia asioita:

- taloudelliset, tekniset, ekologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset kestävän kehityksen haasteet ympäristökoulutuksessa
- ympäristökoulutuksen näkyvillä olevat tai tulevaisuuteen ennakoitut ”pullonkaulat” ja tietotarpeet
- määrään ja aikaan liittyvät tarvekysymykset eli eri asiantuntijoiden tarpeen muutokset esimerkiksi suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen vuoksi.
- ympäristökoulutuksen tarpeet linkittää eri osaamisaloja keskenään uusien innovaatioiden luomiseksi
- ympäristökoulutukseen liittyvät pedagogiset tarpeet: millaisia välineitä, materiaaleja ja toimijoita tarvitaan.

Projekti koostuu seuraavista työvaiheista:

1. Kirjallisuuskatsaus ympäristökoulutuksen nykytilaan Suomessa, lähteinä aihetta koskevat evaluointiraportit ja vertailukohteena eräät ulkomaiset arviointiraportit.
2. Evaluointivaihe, jossa suoritetaan ns. kahden kierroksen Delfoi-haastatteluna. Haastateltavina on n. 20 eri alojen asiantuntijaa, joilta pyydetään arvioita ympäristökoulutuksen nykytilasta, todennäköisestä tulevaisuudesta ja toivottavasta tulevaisuudesta.
3. Erialoisten skenaarioiden muodostaminen em. aineiston pohjalta.
4. Tulevaisuusverstaat (4-6 kpl), joissa arvioidaan laajan asiantuntijajoukon voimin tuotettuja skenaarioita ja visioidaan tulevaisuuden koulutustarpeita sekä sisällöllisesti että menetelmällisesti. Verstaiden tärkeä tarkoitus on myös varmistaa projektin tulosten välittyminen koulutusjärjestelmän käytännön kehittämistyöhön.

Lisätietoja hankkeesta:

Projektipäällikkö Johanna Kohl (johanna.kohl@tukkk.fi)
Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Helsinki

Professori Markku Wilenius (hankkeen vastuullinen johtaja)
Erikoistutkija Petri Tapio
Tutkimusapulainen Sofi Salonen
Tutkija Tuomo Kuosa